

עין משפט ונר מצוה

יז א מיי פ"ג מהל' שמיטה הל"ח נוהל' כז ועיין כ"מי סמג עשין סג טו"ע יו"ד סימן לג סעיף 11 ח:

יח ב מיי שם הל' ח טו"ע"ע שם סעי' ו': **יט ג ד ה** טו"ע יו"ד סימן כב סעיף א [כ]: **כ ו ז מיי** שם פ"ה הל' יא סמג שם טו"ע יו"ד סי' כ"ג: **כא ח מיי** פט"ז מהל' כלים הל"ב:

רבינו גרשום

התם דאיכא זכר ומשום הכי אמרינן או רשט או קנא אבל בשמיטה (אחרת) מאי: ת"ש יהודה אדואה דאדא כי ממסבס קוצינה דמא. כלומר ראשו וגוונתו כו': ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים שבפנים לבן הוא: חכים יוסף ברי בטרפות כו' יוחנן. בכל התורה אלא או האי או האי הוי: הואיל וצוליהו כולו ביחד. לבימרא טעמיה דר' יהודה משום דם הוא דאמר עד שישחוט את הורידין עד שישחוט את הורידין (לקמן דף מד:) גבי ^(א) (פסק את) הגרגרת דאתא לקמיה דרב ובדקה כרוב עוציה מחנה נמי קרי ליה רוב ובמסקנא דלמר דכ"ע מחנה על מחנה אינו כרוב ניחא טפי: **לפ"י שאי אפשר לצמצם**. אפילו לר' יוסי הגלילי דלמר צפרק שני דכזכורות (דף נ"ו.) אפשר ללמנא מודה דכלי חרס דנקאלמר התם הואיל ואית צו גומות ויש להוכיח מכאן דהלכה דבידי אדם אפשר ללמנא מדאפליגו אמוראי ^(ז) במחנה על מחנה ובפ"ק דעירובין (דף טו:) צפרון כעומד ואם אי אפשר ללמנא היכי שריא מספק ^(ח) ואפילו למאן דאסר לא אסר אלא משום דכי לגמריה למשה שחוט רובא גדור רובא ומיניה צדיי שמים נראה דהלכה דאי אפשר ללמנא דלמר צפ"ד' אחין (ביבמות דף כח.) לר' יוחנן דלמר אחיות איני יודע מי שאלו ונימא [כו'] ר"י הגלילי היא לא סתם תנא כר' יוסי הגלילי דלמר אפשר ללמנא ובפרק הזורק בגיטין (דף עח.) דפרין והא אי אפשר ללמנא גבי מחנה על מחנה מוגרשת ואינה מוגרשת דמפרש דלמו תרוייהו צהדי הדדי צארצע אמות התם נמי הוי כבידי שמים דמסתמא לא כוונו לצא צבת אחת וא"ת צריש עירובין (דף ה:) גבי לחי ^(י) המושך מדפטו של מצוי דקאמר רב אשי אפילו תימא צמצוי שמונה מה נפשך אי עומד נפיש ניתר צעומד מרובה ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דצריהם וכל ספק דצריהם להקל משמע דאי אפשר ללמנא ולצנר הדצר וי"ל דלעולם אפשר לצנר ולמדוד צלמנאם ומילתא דלא שכיחא הוא ואין להקשות על רב אשי דאפילו כי שוו כי הדדי לשתרי דקי"ל פרוץ כעומד מותר דרב אשי קאי ארב הוגא צריה דרב יהושע דלמר התם לא אמרו אלא צמצוי שמונה אצל צמצוי ז' ניתר צעומד מרובה על הפרוך כו' ואיהו סבר התם דפרוך כעומד אסור וה"ר שמעון היה מפרש דלמוראי דהכל ודפרוך כעומד מנא סברי כרענן דאי אפשר ללמנא אפילו צדיי אדם ופליגי כשדומה לנו דהוי מחנה על מחנה ומאן דשרי משום דלימא דשחט רובא ואפילו הן שוין רחמנא אמר לא תשייר רובא ומאן דאסר משום דלימא נשאר רובא קיים ואפילו הן שוין רחמנא אמר שחוט רובא וכן גבי פרוץ כעומד והשתא ניחא טפי הויא דספק דצריהם להקל דאי אפשר לכיין אצל קשה דמשמע דבספק דאורייתא הוי אסור משום חששא שמה הן שוין אע"ג דאי עומד נפיש או פרוץ נפיש הוה שרי והכל שריא אפילו באיסור דאורייתא כשהיהתר מנאי יותר מן האיסור וכן גבי פרוץ כעומד ואם כן בהויא דלחי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתרי ונראה לי דאיכא התם למיחש שמה ח' אמות אינם מלומלמנות ואפילו פרוץ מרובה לא יהא נידון משום לחי ולהכי דווקא בספק דצריהם יש להקל ^(י) אצל קשה לפירושו דהיכי דייקא צפ"צ דכזכורות (דף י"ז:) מההוא דנמנא מכוון צין שתי עיירות דבידי אדם ^(י) אפשר ללמנא התם נמי אע"ג דאי אפשר ללמנא ולכוין מכל מקום מודים רענן דמציאין שתי עגלות משום דכל אחת מציא עגלה ממה נפשך שמה היא קרובה ואפילו הן מלומלמנות אמר רחמנא ואפילו קרובות ולפירוש קמא אחי שפיר דלעולם אי אפשר ללמנא ולהיות שיהיו שוין אלא אחת מהן קרובה יותר ויוציאין בשל תנאי ויש לומר דלפ"י הר"ר שמעון נמי יוצאים בשל תנאי ממה נפשך דאם קרובה היא יוצאה צה ואם רחוקה היא מציא בשציל צבירתה מאי אמרת שמה מלומלמנות הן זה אינו מנאי ואין להאריך כהן יותר ובעירובין (דף ה: ד"ה וספק) אפשר צע"ה יומר. ^(י)ויותר מוצאר בנסה טו: מד"ה פרוץ כו' ותוספות כזכורות יז: ד"ה אפשר:

כח:

משום ספק דרוסה ואמי שפיר דקאמר וושט אין לו דיקה מצחוץ אלא מצפנים והיינו משום דאין אדמומית הדרוסה ניכרת צעור הושט החיצון האדום אצל ^(א) צנקובה יש לוושט דיקה אף מצחוץ וכן משמע צאלו טרפות (לקמן דף מג.)

דדיקה מצחוץ אלא מצפנים ולמאי נפקא מינה לספק דרוסה ולא קאמר לספק נקוב ועוד אמרינן (שם) שני עורות יש לו לוושט ניקב זה צלא זה כשר וכשניקב הפנימי היכי ידעינן אי ניקב חיצון אי לאו כיון דאין לו דיקה מצחוץ אפילו לענין נקב ודוחק לומר כגון שניקב הפנימי מממת חולי וצחיצון אין ניכר שום חולי והר"ר אלחנן הקשה אי וושט יש לו דדיקה מצחוץ אם כן מאי פריך ^(א) ור"מ היכי אכל צשרא דלמא צמקום נקב שחט ונימא דהוה אכיל ע"י דדיקה ונראה לי שיש שום חולי שיאדים כמו דרוסה ואין לו דדיקה מצחוץ אי נמי הכי פירושו וכי תימא דלא הוה אכל צלא דדיקה פסק וקדשים מאי איכא למימר דאי אפשר ^(א) להפסיד העור ולצדוק דאין מוס גדול מזה: **רב אמר מחצה ע"ל** (לקמן דף מד:) גבי ^(א) (פסק את) הגרגרת דאתא לקמיה דרב ובדקה כרוב עוציה מחנה נמי קרי ליה רוב ובמסקנא דלמר דכ"ע מחנה על מחנה אינו כרוב ניחא טפי:

לפ"י שאי אפשר לצמצם. אפילו לר' יוסי הגלילי דלמר צפרק שני דכזכורות (דף נ"ו.) אפשר ללמנא מודה דכלי חרס דנקאלמר התם הואיל ואית צו גומות ויש להוכיח מכאן דהלכה דבידי אדם אפשר ללמנא מדאפליגו אמוראי ^(ז) במחנה על מחנה ובפ"ק דעירובין (דף טו:) צפרון כעומד ואם אי אפשר ללמנא היכי שריא מספק ^(ח) ואפילו למאן דאסר לא אסר אלא משום דכי לגמריה למשה שחוט רובא גדור רובא ומיניה צדיי שמים נראה דהלכה דאי אפשר ללמנא דלמר צפ"ד' אחין (ביבמות דף כח.) לר' יוחנן דלמר אחיות איני יודע מי שאלו ונימא [כו'] ר"י הגלילי היא לא סתם תנא כר' יוסי הגלילי דלמר אפשר ללמנא ובפרק הזורק בגיטין (דף עח.) דפרין והא אי אפשר ללמנא גבי מחנה על מחנה מוגרשת ואינה מוגרשת דמפרש דלמו תרוייהו צהדי הדדי צארצע אמות התם נמי הוי כבידי שמים דמסתמא לא כוונו לצא צבת אחת וא"ת צריש עירובין (דף ה:) גבי לחי ^(י) המושך מדפטו של מצוי דקאמר רב אשי

השוואת פרק שני חולין

והדר ביצדקיה. למעלה מצית השמיטה ולמטה: **אין לו דיקה מצחוץ**. לפי שהוא טריפה צנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת לו צפנים צנקב ואינו ניכר אצל קרום הפנימי לצן הוא וטיפת דם ניכרת צו אצל החיצון אדום: **ונצדקיה לקנא**. שהקנה נצדק מצחוץ לפי שאינו נטרף אלא צרוב והדר נשחטיה לקנא והשמיטה כשרה צסימן אחד ואח"כ יעלו הושט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו ויצדקוהו: **חכים יוסף צרי צטרפוס כרבי יוחנן**. דלמרינן צפרק גיד הנשה (לקמן דף טז:) דשרר ליה שמואל תליסר גמלי ספיקי דטריפתא למיצדקיה צגווייהו. לישנא אחרינא כרבי יוחנן צכל מלי: **הואיל ואלוהו כולו כאחד**. לפיכך צריך להוציא את כל דמו: **עד שיחשוט**. ואי ליתנהו צשמיטה אלא משום הוצאת הדם צנצקיה צעלמא סגי: **צשעם שמיטה**. שהדס חס ויוציא: **מאחר שלא הוצרכו וורידין**. כלומר אין חיות תלויה צכן ואין צריך להזכירו אלא משום דם למה אתה מלכריכו שמיטה: **דרם צכן מהו**. שמיטה ממש צעי ר' יהודה או לא. רבי ירמיה לא שמיע ליה הא דרב חסדא: **מחנה על מחנה**. קס"ד לענין שמיטה קאמר כלומר סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט הוי כאילו רובו שחוט וכשר: **רחמנא למשא**. כשמסר למשה הלכות שמיטה על פה לא תשייר רובא והא דלמר ^(א)שנצטוו משה לשחוט רוב היינו מחנה על מחנה דכיון דלא אישתייר רובא רוב שחוט קרי ליה: **מודענן**. אצל מדלוריייתא כשר ונפקא מינה דלא מטמא צנצנלה: **חלקו לשנים**. תנור שנטמא אין לו טהרה אלא תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיאה דכתיב ^(א) יומץ ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיאה הוא: **שאי אפשר ללמנא**. שיהו מכוונים אלא ודאי צחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן צהי מינייהו הילכך לא סלקא טומאה מינייהו: **סרי רובי ליכא למימר צחד מנא**. דאי האי רובא האי מייעוטא אצל לענין שמיטה לא הוצרך רוב אלא צחתיכה וכי קרינא פלגא רוב חמוך ליכא דמכחיח ליה דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם:

כדי

(סימן חצי קמינא גרגרת פגימה) תנן ^(א) חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה ^(ב) אי אמרת מחצה על מחצה כרוב אמאי פסול הא עבד ליה רוב מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא א"ר קמינא ת"ש ^(א)חלקו לשנים והן שוין שניהם טמאין לפי שאי אפשר לצמצם ^(א)הא אפשר לצמצם טהורין אמאי טהורין זיל הכא איכא רובא זיל הכא איכא רובא אמר רב פפא תרי רובי בחד מנא ליכא ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה בה כדי

כי (סימן חצי קמינא גרגרת פגימה) תנן ^(א) חצי אחד בעוף ואחד וחצי בבהמה שחיטתו פסולה ^(ב) אי אמרת מחצה על מחצה כרוב אמאי פסול הא עבד ליה רוב מדרבנן דלמא לא אתי למעבד פלגא א"ר קמינא ת"ש ^(א)חלקו לשנים והן שוין שניהם טמאין לפי שאי אפשר לצמצם ^(א)הא אפשר לצמצם טהורין אמאי טהורין זיל הכא איכא רובא זיל הכא איכא רובא אמר רב פפא תרי רובי בחד מנא ליכא ת"ש שחט חצי גרגרת ושהה בה כדי כי עומד נפיש ניתר צעומד מרובה ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דצריהם וכל ספק דצריהם להקל משמע דאי אפשר ללמנאם ולצנר הדצר וי"ל דלעולם אפשר לצנר ולמדוד צלמנאם ומילתא דלא שכיחא הוא ואין להקשות על רב אשי דאפילו כי שוו כי הדדי לשתרי דקי"ל פרוץ כעומד מותר דרב אשי קאי ארב הוגא צריה דרב יהושע דלמר התם לא אמרו אלא צמצוי שמונה אצל צמצוי ז' ניתר צעומד מרובה על הפרוך כו' ואיהו סבר התם דפרוך כעומד אסור וה"ר שמעון היה מפרש דלמוראי דהכל ודפרוך כעומד מנא סברי כרענן דאי אפשר ללמנא אפילו צדיי אדם ופליגי כשדומה לנו דהוי מחנה על מחנה ומאן דשרי משום דלימא דשחט רובא ואפילו הן שוין רחמנא אמר לא תשייר רובא ומאן דאסר משום דלימא נשאר רובא קיים ואפילו הן שוין רחמנא אמר שחוט רובא וכן גבי פרוץ כעומד והשתא ניחא טפי הויא דספק דצריהם להקל דאי אפשר לכיין אצל קשה דמשמע דבספק דאורייתא הוי אסור משום חששא שמה הן שוין אע"ג דאי עומד נפיש או פרוץ נפיש הוה שרי והכל שריא אפילו באיסור דאורייתא כשהיהתר מנאי יותר מן האיסור וכן גבי פרוץ כעומד ואם כן בהויא דלחי אפילו הוי ספיקא דאורייתא תשתרי ונראה לי דאיכא התם למיחש שמה ח' אמות אינם מלומלמנות ואפילו פרוץ מרובה לא יהא נידון משום לחי ולהכי דווקא בספק דצריהם יש להקל ^(י) אצל קשה לפירושו דהיכי דייקא צפ"צ דכזכורות (דף י"ז:) מההוא דנמנא מכוון צין שתי עיירות דבידי אדם ^(י) אפשר ללמנא התם נמי אע"ג דאי אפשר ללמנא ולכוין מכל מקום מודים רענן דמציאין שתי עגלות משום דכל אחת מציא עגלה ממה נפשך שמה היא קרובה ואפילו הן מלומלמנות אמר רחמנא ואפילו קרובות ולפירוש קמא אחי שפיר דלעולם אי אפשר ללמנא ולהיות שיהיו שוין אלא אחת מהן קרובה יותר ויוציאין בשל תנאי ויש לומר דלפ"י הר"ר שמעון נמי יוצאים בשל תנאי ממה נפשך דאם קרובה היא יוצאה צה ואם רחוקה היא מציא בשציל צבירתה מאי אמרת שמה מלומלמנות הן זה אינו מנאי ואין להאריך כהן יותר ובעירובין (דף ה: ד"ה וספק) אפשר צע"ה יומר. ^(י)ויותר מוצאר בנסה טו: מד"ה פרוץ כו' ותוספות כזכורות יז: ד"ה אפשר:

זיל

מסורת הש"ס

(א) [לעיל יא:], (ב) [לקמן מג:], (ג) [לקמן כז:], (ד) [לעיל כז:], (ה) כזכורות יז: (ו) [ויקרא יא:], (ז) לעיל יא: (ח) צ"ל פסוקה, (ט) עיין ר"מ, (י) גי' ר"מ, אי אפשר,

גליון הש"ס

גמ' הא אפשר לצמצם בטהורין. עיין פי"ב מ"ו דכלים וז"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכי קאמרי ליה מה: (ב) שם ואי אמרת:

מוסף רש"י

אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהעור החיצון אדום ואין טיפת דם ניכרת צו [לקמן מג:]. הואיל וצוליהו כולו כאחד. שמה יעלע דמו צין האצירין (הפרדס עמי קלג). חלקו לשנים. תנור שנטמא וטלקו לשנים. והן שוין שניהם טמאין. דאי אפשר ללמנאם וכל חד חד ומד איכא למימר הכא איכא רובא וקי"ל תנור שנינו צנצו, צהעור והרועצ (בכזרות יז:).

שיטה מקובצת

[א] והא דאמר רבי שנצטוו משה: [ב] אבל בקניא יש לוושט: [ג] דאי אפשר להפשיט העור ולהפסיד הסימנים ולברוק דאין מום אמוראי גדול מזה: [ד] אמוראי הכא במחצה על מחצה: [ה] היכי שריא מספק והא שמא שייר רובא ואפי' מאן דאסר לא אסר אלא משום: [ו] גבי לחי הבולט מדפטו של מכוי: